די אסיפה

א „ריינע קאמעדיע”

די נעמען פון די פארשוינען:

ראבינער, נאר נאר א יונגערמאן, גענענדיקט 4 קלאסן, טראגט בלויע ברילן.
ראבינערשע, זיין ווייב. א יונג ווייבל.
ברוך־הערש, א בעל־הלוואה. ניט נאר קיין יונגערמאן, אבער אויך ניט קיין אלטער ייד. רייבט זיך צווישן יונגע לייט.
שמחה, א נגידישער יונגערמאן. האלט די טאקסע.
אברהמל, א יונגערמאן א „משכיל”. ניט וואכער.
אהרצע, נארוואס פון קעסט. שטופט זיך צו די גרויסע.
בנצע, זיצט נאך אף קעסט. קוקט אהרצען אין די ציין ארײַן.
מאטל
יענקל
יוסל
הערשל — בחורים, וואס לייענען גאזעטן.
בערל
אנשל
איצל
לייבקע, א שמש.

די סצענע קומט פאר אינעם סוף פונעם נײַנצנטן יארהונדערט, אין א קליין שטעטל, פונקט צווישן **מאקארעווקע** און צווישן **סטרישטש**, אין דער סביבה פון **מאזעפעווקע**, באם ראבינער אין שטוב, שבת־צו־נאכטס נאך הבדלה.

[דער עולם גייט אַרום איבער דער שטוב. מע רייכערט, מע רעדט. עס איז
אַ געפּילדער ביזן הימל. דער ראַבינער זעצט זיך אַוועק באַם טיש.]

ר אַ ב י נ ע ר : ששששאַ! שאַ! איך בעט מײַנע ליבע געסט זיך זעצן אַרום טיש און אויסהערן קודם כל דעם „דאַקלאַד", וואָס איך וועל אײַך דאָ פאָרלייענען, בכדי מיר זאָלן זיך קאָנען גוט פאַרשטיין, צו וואָס האָבן מיר זיך דאָ צונויפגעקליבן. זעצט זיך, זעצט זיך. (נעמט אַרויס אַ פּאַפּיר פון דער זײַט־קעשענע און לייענט). „היות..."

ש מ ח ה : ראשית חכמה, איך זײַט דאָך עפּעס, ווי זאָגט ער, אַ ראַבינער באַ אונדז; הייסט דעם שמש, לאָזט ער אָקאָרשט ברענגען דעם ביטערן טראָפּן און טאַקע פאַרבײַסן אויך.

ר אַ ב י נ ע ר : (צום שמש). רב לייב! ווייסט איר וואָס? טוט אַ שפּרונג אַף איין פוס... שאַ! (צום ווײַב). קום נאָר אַהער, מײַן האַרץ! הערינג האָסטו דאָך מסתמא? היים, נשמה מײַנע, דערווײַל צוגרייטן פאַר־בײַסן און...

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : איך האָב געמיינט — אי־פּע, אַ חרפה, אַ בושה, כ'לעבן! נאָ דיר גאָר הערינג אין מיטן שבת־צו־נאַכטס! באַ לײַטן האָב איך געזען אַף אַן אסיפה...

אַ ב ר ה מ ל : ע! שלאָגט־זשע ניט איבער אינמיטן! מע לייענט דאָך עפּעס, דאַכט זיך, האַ?

ש מ ח ה : מאָלט אײַך, קיין עוולה וואָלט ניט געווען, אַז די רביצן זאָל געווען צוגרייטן אַ באָרשטשל, אָבער אַזוי, אַ וואַלכעס טאָקע, ווי זאָגט ער...

ר אַ ב י נ ע ר ש ע : אָט האָסטו דיר די אַנדערע טעג יום־טוב, מאַמער איז קאַרג! ווער האָט זיך געקאָנט ריכטן, אַז פּלוצעם, אינמיטן מיטוואָך שבת־צו־נאַכטס...

ר אַ ב י נ ע ר : שאַ! שלאָג־זשע ניט איבער, מאַמעטשקע! זעסט דאָך, אַז מע טוט עפּעס! (לייענט ווײַטער). „היות..."

ל יי ב ק ע : נו, ווער גיט געלט? מע באַדאַרף דאָך עפּעס געלט אַף משקה, צי ניין?

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : נו, יונגעלײַט, וואָס שווײַגט איר?

אַ ה ר צ ע : חברה בחורים, רוקט זיך אָקאָרשט אַרויס מיט די מזומנים!

ב נ צ ע : מיט די מזומנים אָקאָרשט!

ב ח ו ר י ם : (אַלע אײַנאײַנעם). לאָמיר שוין הערן עפּעס! מיר זײַנען ניט געקומען אַהער בראָנפן טרינקען. מע טוט דאָך עפּעס אין אַן

עניין! לאז מען אפּלייענען, וועט מען נאכדעם האָרכן וואָס, ווער, ווען!
(מע רוקט אַריין דעם שמש עטלעכע זילבערנע מטבעות).

ר א ב י נ ע ר : (הוסט און לייענט). „היות..."

ר א ב י נ ע ר ש ע : ניטאָ קיין הערינג, אויסגעגאַנגען! וואָס טוט מען?

ר א ב י נ ע ר : נו, קויפט מען, אַז ס'איז ניטאָ! אָבער לאָז צורו! שוין וויפל מאָל אָנגעהויבן — אַ מעשה אָן אַן עק! (לייענט). „היות... כפי אַזוי ווי היינטיקע צייטן אַט דאָ זעען מיר ייִדן נעבעך מוטשען זיך פּשוט, ווערן אויסגעריסן..."

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : וואָס לייענט ער דאָס?

ש מ ח ה : ווייס איך! אַ „רעטש", אַפּנים.

א ה ר צ ע : שאַ! לאָז זיין שטילער אַ ביסל! מע לייענט דאָך עפּעס!

ב נ צ ע : איר זעט דאָך, אַז מע לייענט, זעט איר דאָך!

ב ח ו ר י ם : (אַלע). שאַ! ששאַ! ששששאאאַ!

ר א ב י נ ע ר : (הוסט און לייענט). „היות..." ניין, ווו האַלט איך? יאָ... „אויסגעריסן, קיין פּרנסה איז ניטאָ, מע שלאָגט, מע יאָגט, מע רייסט, מע בייסט, מע סיפּעט, מע ציפּעט — ס'איז שלעכט! מענטשן פאַלן אין די גאַסן, מע גייט אויס פאַר הונגער נעבעך. אומעטום, אין אַלע ערטער, האָבן זיך געפונען, ווי ס'איז אייך באַקאַנט, מענטשן ערנסט־לעכע, געבילדעטע מענטשן, געלערנטע מענטשן, מענטשן, קאָן מען זאָגן, מיט אַ פאַרשטאַנד, מענטשן גוטע, הומאַנע מענטשן, מענטשן וואָס זאָרגן לטובת הכלל, מענטשן וואָס טוען זייער פיל פאַר זייערע אָרעמע ברידער, יעדער העלפט ווי וויַיט מעגלעך, מיט וואָס ער קאָן. מע מאַכט אַסיפות, מע קלייַבט געלט, מע טיילט צדקות — הכלל, מע טוט, מע אַרבעט, מע שלאָפט ניט. אומעטום הערט מען: ק א מ י ט ע ט, ע מ י ג ר א ־ צ י ע . . ."

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : יאָ, איך בעט אייך, הער ראַבינער, מאַכט מיר קלאָר, וואָס איז דער עניין פון דער עמיגראַציע? איך הער, מע רעדט אַלץ: „עמיגראַציע, עמיגראַציע!"

א ה ר צ ע : אַך, שלאָגט ניט איבער! לאָזט קאַנטשען, וועט איר נאָכדעם פרעגן!

ב נ צ ע : פרעגן וועט איר נאָכדעם פרעגן.

ש מ ח ה : ס'איז דיר נאָר אָן אַקציע מיט אַ ייִדן! יענער פרעגט, ער וויל וויסן — פרעגט ער!

א ב ר ה מ ל : יאָ פרעגן — מע דאַרף דאָך אָבער אויסהערן פריִער! לייענט, לייענט!

ר א ב י נ ע ר : (לייענט ווייטער). „עמיגראַציע, אַמעריקע, פּאַ־לעסטינע. אומעטום טוט מען לטובת הכלל. אַף די גאַזעטן לייענען מיר: דאָ איז דאָס, דאָרט איז יענץ, חברות זיינען פאַראַן שוין כמעט אַף דער־

גאַנצער וועלט — אין מאָסקרעווקע, אין קאַשפּעראַווו, אין יאַמפּעלע. אַפּילו אין סטרישט איז אויך דאָ אַ חברה. אַ בושה — אַזאַ שטאָט, ווי אונדזער שטעטל איז, ייִדן, אַן עין־הרע, אַזויפיל, זאָלן זיך גאָר מערן..."

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : זאָלן זיך מערן? גאָר קיין נאָר ניט אונדזער־דאַבינער, כ'לעבן!

א ב ר ה מ ל : בקיצור, ווערטלעך אַן אַ זײַט — מע לייענט דאָך עפּעס!

ב ח ו ר י ם : (אַלע). אָבער לאָז האָבן אַן עק! לייענט! לייענט!

ר א ב י נ ע ר : „אַזויפיל ייִדן, אַן עין־הרע"... המ... המ... איך מיין טאַקע באמת... צײַט עפּעס אָנהייבן צו טאָן אונדז אויך, עפּעס אין זינען האָבן טובת הכלל..."

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : בכן, נו, איז וואָס?

א ב ר ה מ ל : בראָש האָט איר מער קיין צײַט ניט פון דער גאַנ־צער וועלט!

ב ח ו ר י ם : (אַלע). לייענט! לייענט!

ר א ב י נ ע ר : „על כן איז געבליבן בהסכם... בהסכם פון אונ־דזערע יונגעלײַט און בחורים, משכילים, געבילדעטע, ייִנגלעך וואָס האָבן ליב השכלה, וואָס לייענען אַ בלאַט און וואָס ווייסן וואָס אַף דער גאָרער וועלט טוט זיך, וואָס נעמען זיך אָן, וואָס פאַרשטייען, וואָס פילן, וואָס..."

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : נו, בקיצור, לאָמיר שוין הערן וואָס?

א ב ר ה מ ל : האָסטו געזען?! אַ ייִד איז דיר קיין קאַטאָוועס ניט! האָט קיין צײַט ניט אַ ביסל!

ב ח ו ר י ם : (אַלע). נו, לייענט, לייענט!

ר א ב י נ ע ר : „וואָס פאַרשטייען, וואָס פילן, וואָס גיבן אַכטונג, וואָס זעען, וואָס הערן, וואָס ווייסן, ווי ווײַט שלעכט ס'איז אונדז הײַנ־טיקע צײַטן, — לכן איז געבליבן, אַז מיר זאָלן זיך הײַנט צונויפקלײַבן; דאָ בײַ מיר און אַלע אינאיינעם דאָ עפּעס אָנהייבן צו קלערן און טאַקע טאָן אויך עפּעס לטובת הכלל, ווי בײַ לײַטן, בכדי מיר זאָלן זיך ניט דאַרפן שעמען פאַר די איבעריקע שטעט אַרום און אַרום, און מע זאָל זען, ראַ־שית חכמה..."

ש מ ח ה : נו, אדרבה, ס'איז טאַקע אַ יושר.

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : איך פאַרשטיי ניט וואָס? ס'איז בײַ אונדז דען ניטאָ קיין חברות? קאָרג צדקה ווערט צעטיילט בײַ אונדז אַ יאָר? וויפל פאָלט אַרײַן בײַ אונדז מעות חטים? הײַנט די טאַקסע?!...

ש מ ח ה : אַך, לאָזט צורו! ניט דאָס מיינט מען!

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : וואָס דען מיינט מען? לאָם איך וויסן.

א ה ר צ ע : איר האָט דאָך געהערט! אָט דאָס, וואָס דער ראַבי־נער האָט געלייענט.

ב נ צ ע : איר האָט דאָך געהערט וואָס מע לייענט וואָס!

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : וואס טויג מיר וואס ער לייענט! הערט צו, וואס איך וועל אייך זאגן!

א ב ר ה מ ל : וואס טויג מיר דאס זאגן אייערס, וואס איר וועט זאגן! איך ווייס פריער, וואס איר וועט זאגן! אייך און שמחהן ליגט אין קאפ די טאקסע. וואס חלומט זיך א הון? — פראסע!

ש מ ח ה : א משל! דאס איז יא, ווי מע זאגט: אז ציבעלע איז ציבולי, און קנאבל קנאבולי... ווער פרעגט דיך ווער?

ב ח ו ר י ם : (אלע). אבער שלאגט ניט איבער! לאזט א ייִדן ריידן!

א ה ר צ ע : וואס ווערט פון דעם ריידן? מע דארף עפעס טאן!

ב נ צ ע : טאן בדארף מען!

ר א ב י נ ע ר : „און מע זאל זען, ראשית חכמה..."

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : נו? געלט מסתמא? וואס איז דא פאראן וואס צו טענהן א סך?

ש מ ח ה : הערסטו? געלט? אט דאס מיינט דער פסוק? ס'א קטניות!!!...

א ב ר ה מ ל : נו, און אז געלט, איז וואס? וואס־זשע האט איר זיך דא אזוי דערשראקן?

א ה ר צ ע : מע באדארף אבער באקלערן, וויאזוי געלט? ווי ארום געלט? ס'איז קיין קונץ ניט גלאט אזוי — „זשיד, דאוואי הראשע!" דערויף האבן מיר דאך געמאכט אן אסיפה, אז מע זאל באקלערן דעם ענין אקוראט!

ב נ צ ע : פארשטייט זיך, מע באדארף באקלערן דעם ענין אקו־ראט!

א ב ר ה מ ל : אז מע לאזט אבער ניט ריידן. איינער דעם אנדערן שלאגט איבער, טויג דאך אף כפרות! לייענט, לייענט ווייטער!

ב ח ו ר י ם : לייענט, לייענט!

ר א ב י נ ע ר : „באדארף מען זען, ראשית חכמה, אז..."

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : אז וואס?

א ב ר ה מ ל : הארט שוין אוים א ווײַלע!

ר א ב י נ ע ר : „ראשית חכמה, אז אונדזערע נגידים..."

ש מ ח ה : אונדזערע נגידים?! באלד עפעס — טוט מען זיך א ווארף צו די נגידים!

א ה ר צ ע : אײַ, לאזט צורו! פארוואס זאלט איר איבערשלאגן אלע מאל?

ב נ צ ע : למאי זאל מען איבערשלאגן למאי?

ר א ב י נ ע ר : „אז אונדזערע גבירים מיט די נגידים מיט די באלעבאטים, מע זאל זיך צונויפליינן, מאכן א..."

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : נו, דאס האב איך געוווּסט פריער! אויפ־געטאן א נײַס! פונקט דאס זעלביקע, וואס פאראיארן אין דער צײַט!

אברהמל: א היסטאריע דיר מיט דעם ייִדן! לאָזט ניט ריידן יענעם א וואָרט!
ברוד־הערש: ווייסט איר וואָס, רב ראַבינער? וואָס טויג די אַלע משא־ומתנם — זאָגט בקיצור, וואָס באַדאַרף מען טאָן?
שמחה: בקיצור? מע באַדאַרף קודם כל אויסקלײַבן דאָ אַף דער אסיפה גבאים, א נאָמן, טשלענעם הייסט דאָס.
אברהמל: טשלענעס? מי ומי ההולכים?
אהרצע: וואָס הייסט ווער? מיר טאָקע אַליין.
בנצע: טאָקע מיר אַליין טאָקע!
שמחה: שאַ! לאָזט זיך דינען! קודם כל דאַרף מען...
מאָטל: ניין! מע באַדאַרף פריִער גוט אָפּקלערן...
יענקל: וואָס אָפּקלערן?
יוסל: דאָס הייסט, אויפשרײַבן דאָס אַלץ אַף פּאַפּיר און...
הערשל: אין סטרישטש איז אַנדערש. דאָרט האָבן זיי פריִער אויסגעשריבן א בריוו קיין פּיטערבאָרג...
בערל: ער דערציילט מיר סטרישטש! איך קום ערשט צו פאָרן פון סטרישטש פאַר יום־טוב, זאָגט ער גאָר דאָס!
אנשל: מילא וואָס איז די נפקא־מינה — צי אַזוי, צי אַזוי?
איצל: ס'א גרויסער חילוק, נאַר! איך וועל דיר ווײַזן דעם לעצטן נומער „המגיד"! (שלעפּט פון קעשענע דעם נומער „המגיד", און צווישן די בחורים ווערט א געדעדערײַ).
ברוד־הערש: לאָז זײַן שטיל, יונגעלײַט! אַז עלטערע ריידן, באַדאַרפן יונגעלײַט שווײַגן.
יענקל: ס'איז א סברה, אַז אין די ענינים האָבן די יונגעלײַט פּונקט אַזאַ דעה, ווי די אַלטע ייִדן.
שמחה: אין באָד וועט איר זאָגן א דעה, ניט דאָ. דרך־ארץ!
יוסל: (צו די איבעריקע בחורים). נו, האָב איך דען ניט געזאָגט, ס'וועט אַזוי זײַן?
שמחה: שאַ! ווייסט איר וואָס? אָט הערט אויס. איך וועל אײַך זאָגן נאָר צוויי ווערטער! (קריכט אַפן טיש).
אברהמל: שלשה דברים — צוויי ווערטער אַף פיר זייגער־שעה.
אהרצע: (אַפן טיש). אַז איר ווילט מיך פאָלגן, וועל איך אײַך זאָגן גאָר אַן אַנדער פּלאַן.
בנצע: גאָר אַן אַנדער מין פּלאַן גאָר!
בחורים: (אַלע). נו, אדרבה, זאָגט, זאָגט!
ברוד־הערש: (האַלט צו שמחהן דאָס מויל מיט דער האַנט). לאָז א ייִדן ריידן!
שמחה: (רײַסט אַראָפּ די האַנט און שרײַט). לאָז מען קלײַבן גבאים על־פּי גורל!...

אהרצע: ווייס איך וואס — גורל! רעדסט ווי א דולער!
בנצע: ווי א דולער רעדט ער!
אברהמל: ניין, לאז אויסריידן!! האסטו געהערט, ווי מע לאזט ניט ריידן קיין וואָרט? ס'איז דיר נאר א קאמעדיע מיט א ייִדן!
שמחה: סע טויג ניט! דאס בעסטע איז, ווען איר זאלט מיך פאלגן!
ברוך־הערש: פאק איך מיין... איך מיין גאר אן אנדער מין מיין.
ראבינער: לאס איך שוין ארויסזאגן מײַן מיין, וועט איר נאכדעם ארויסזאגן אײַער מיין!
בחורים: (אלע). דער ראבינער! דער ראבינער לאז זאגן!
ברוך־הערש: וואס וועט ער זאגן? מע ווייס פריִער וואס ער וועט דארפן זאגן: ער וועט זאגן „געלט" — מע ווייס דאס!
אברהמל: וואס טויג מיר מעשיות, רב ברוך־הערש? איר זײַט א גוטער נודניק. לאזט אויסריידן א וואָרט, וועט איר אײַך נאכדעם זאגן!
ברוך־הערש: מילא, נו, געפועלט, געפועלט! (מאכט צו דאס מויל מיט דער האנט און שווײַגט).
ראבינער: „...מע זאל אנהייבן זארגן לטובת הכלל..."
ברוך־הערש: וואס פאר א טובת הכלל? א גאנצע נאכט „טובת הכלל"!
אברהמל: ע! מע האט דאך גערעדט, ס'זאל זײַן שטיל!
ברוך־הערש: נו, נו! בקיצור! געפועלט, געפועלט.
ראבינער: „און מע זאל טאקע אנהייבן עפעס טאן אויך לטובת הכלל..."
ברוך־הערש: שא! האסטו געהערט, א ייִד קאן זיך ניט אײַנהאלטן א מינוט? ס'איז דיר נאר א קאמעדיע און גענוג!
ראבינער: „בכדי מע זאל קאנען עפעס טאן לטובת הכלל, איז ניט דער עיקר די טשלענעס. טשלענעס וועלן זײַן גענוג..."
ברוך־הערש: וואס פאר טשלענעס? אן אופראווע בא אײַך, צי וואס?
אהרצע און בנצע: נו, לאז זײַן גבאים.
בחורים: (אלע). ניין, טאקע טשלענעס! פארוואס ניט קיין טשלענעס טאקע?
אברהמל: בקיצור, טשלענעס, גבאים — ס'א נפקא־מינה א ביסל!
שמחה: וויִאזוי־זשע וועלן מיר דאס קלײַבן די גבאים?
אהרצע און בנצע: וואס הייסט, וויִאזוי? מיר וועלן נעמען און וועלן אויסקלײַבן טאקע צווישן זיך, אט דא א.

מ א ט ל : ווייסט איר וואס? איך וואלט געזאגט אזוי: איך האב געלייענט יענע וואך אין בלאט, שרייַבט דארט איינער...

י ע נ ק ל : (שטופט אפ מאטלען). שא! ניין, דאס טויג ניט! איך וועל אייַך זאגן, וויאזוי!

י ו ס ל : אט האט זיך געפונען א בעל־יועץ — ע ר וועט זאגן!

ה ע ר ש : נו, זאג ד ו, לאמיר הערן, אדרבה!

ב ע ר ל : פאראן עלטערע דא, לאזן זיי זאגן.

א נ ש ל : (שפרינגט ארויס). עלטערע, יינגערע — זאגן מעג זיך איטלעכער זאגן. דארויף איז דאס אן אסיפה!

א י צ ל : (שלעפט דעם „המגיד"). דער „המגיד" זאגט... אין „המגיד" שרייַבט איינער א קארעספאנדענציע...

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : שבעה דברים בגולם! יונגעלייַט האבן דיר קיינמאל קיין צייַט ניט!

ש מ ח ה : נו, זאגט־זשע איר, וויאזוי?

א ב ר ה מ ל : (אפן טיש). איך וואלט געזאגט גאר אנדערש. מע באדארף גאר בא די עלטערע באלעבאטים ניט פרעגן; זיי מאכן תמיד קאליע. לאמיר אויסקלייַבן דא צווישן זיך טאקע גבאים. מיר זייַנען דאך אלע דא, לאמיר נעמען און ווארפן גורל, ווער ס'זאל זייַן גבאי, ווער נאמן, ווער א רואה־חשבון...

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : אלע? נא דיר גאר אלע! גאנץ קעקעלע־קהל? א שיינדעלע!

ב ח ו ר י ם : (אלע). פארוואס ניט אלע?

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : אפשר יונגע צוציקלעך אויך? „יעמוד עם כל הנערים" הייסט דאס?

ב ח ו ר י ם : (אלע). פארוואס דען ניט? הייַנט פירן די וועלט נאר די יונגעלייַט. לייענט אפן בלאט, וועט איר זען.

ר א ב י נ ע ר : צו וואס טויג דאס שפארן, וואס איר שפארט זיך דא, אז איר ווייסט נאך גארניט וואס און ווען? וואס וועט ארויס־קומען פון גבאים, אז מיר האבן קיין געלט ניט?...

א ה ר צ ע : ניין, סע טויג ניט אזוי!

ב נ צ ע : אזוי טויג עס ניט!

א ב ר ה מ ל : פארוואס? פארוואס טויג ניט? האסט נאך גאר ניט געהערט, און זאגסט שוין, אז סע טויג ניט? ס'איז א ריינע קאַ־מעדיע!

ש מ ח ה : (אפן טיש). פאלגט־זשע איר מיך, וואס איך וועל אייַך זאגן!

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : (שלעפט אים). לאזט־זשע זיך דינען! הערט וואס איך וועל אייַך זאגן!

ש מ ח ה : (רייַסט זיך אויס). ניין, שמעני, הערט מיך צו!

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : (כאפט שמחהן פאר א האנט). וואס איז פאר א הפקרות — ניט לאזן יענעם אויסריידן א ווארט, הא?

ש מ ח ה : ווער לאזט אייך ניט ריידן? רעדט אייך געזונטערהייט!

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : לאז מען קודם כל אויסקלייבן גבאים פון די עלטערע יונגעלייט, וואס זיינען דא.

א ה ר צ ע : וואס עפעס פון די עלטערע גראד?

ב נ צ ע : באלד עפעס די עלטערע?

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : איטלעכער בעל־דרשן דרשהט פון זיינעט־וועגן.

א ב ר ה מ ל : ס'איז דיר אבער טאקע נאר א ריינע קאמעדיע! לאזט מיך אויסריידן, נאכדעם וועט איר אייך זאגן וואס איר ווילט!

ר א ב י נ ע ר : (שטייט אויף, טוט א פאטש מיט דער האנט איבערן טיש). שאט! עטלעכע ווערטער, ניט מער! וואס האבן מיר זיך דא צונויפגעקליבן? זיך קריגן? שרייען? פילדערן? צי טאקע עפעס אין זינען האבן אן ענין, הא? איך האב געמיינט, אז מיט יונגעלייט קאן מען עפעס מאכן, צום סוף — ווער? וואס? נאך ערגער ווי מיט עלטערע מענטשן! וואס פאר א פנים האט דאס? — פרעג איך אייך! א פרעמדער מענטש זאל שטיין דא בא דער זייט, וואלט ער דאך פון אונדז חוזק געמאכט, באשריבן אף די גאזעטן!

ב ח ו ר י ם : (אלע). גערעכט, גערעכט!

ש מ ח ה : באשרייבן אף די גאזעטן? (קוקט אף איצלען). אנו, לאז זיך נאר עמעצער פרווון פון אונדזערע בחורימלעך באשרייבן דאס אפן בלאט!

א י צ ל : (שפרינגט ארויס). וואס־זשע האט איר אזוי אנגעשראקן? אז מע וועט וועלן, וועט מען אייך טאקע באשרייבן פון קאפ ביז די פיס, אז איר וועט זיך מיט קיין צען וואסערן ניט אפוואשן!

ב ר ו ד ־ ה ע ר ש : (צו איצלען). אה, דו שנעק איינער! די נאז וויש אפ! וואס זאגסטו אף זיין טאטן דעם אנזעצער?! ער וועט אונדז באשרייבן אף די גאזעטן! א שרייבער געווארן גאר! אין חדר אריין, דו שקאץ איינער!

מ א ט ל : (צו איצלען). מיט א פראצענטניק שטעלסטו זיך אוועק אויסטענהן! דו קענסט זיי ניט — די פאנאטיקער, די פיאווקעס?!

ש מ ח ה : די פיאווקעס? אה, דו שייגאץ איינער, עזות־מחוצף־פנים! א יידן מיט א בארד שטעלסטו זיך זידלען? דו מיינסט, סע איז די טאקסע, וואס איר האט זי באשריבן אפן בלאט?! (עס ווערט צווישן עולם א סומאטאכע. דער ראבינער האלט זיי איין).

ר א ב י נ ע ר : אין גאטעס ווילן! עס וועט דאך זיין א חרפה, א בושה פאר לייטן, אז מיר וועלן זיך אזוי צעגיין! מע וועט זאגן: יונגעלייט האבן קיין שכל ניט פון דאנעט אהין. האבן מיר זיך שוין צונויפגעקליבן, באדארפן מיר עפעס מתקן זיין.

א ב ר ה מ ל : נו, אדרבה, נו? לאז מען עפעס טאָן!

א ה ר צ ע : (צו ברוך־הערשן מיט שמחהן). איר זײַט דאָך עפּעס עלטערע! נו, זאָגט איר, לאָמיר הארבן.

ב נ צ ע : נו, אדרבה, נו, לאָמיר הארבן לאָמיר.

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : האָב איך דאָך אײַך געזאָגט! נו, מישן זיך אַרײַן די יונגלעך אינמיטן. איך זאָג: עס וועט גאָרנישט זײַן דערפון, מחמת...

ש מ ח ה : ס'איז א טעות, רב ברוך־הערש, כ'לעבן, א טעות! אַט הערט מיך אויס, וואָס איך וועל אײַך זאָגן.

א ה ר צ ע : נו, זאָגט־זשע איר, אז איר לאָזט יענעם ניט זאָגן.

ב נ צ ע : נו, אדרבה, אדרבה?

ש מ ח ה : לאָז מען קודם כל קלײַבן גבאים; נאָכדעם וועט מען שוין ווײַזן וואָס צו טאָן.

ר א ב י נ ע ר : וואָס־זשע, גלאַט גבאים? מע באַדאַרף דאָך פריִער אפּקלערן ארום וואָס צו טאָן!

א ב ר ה מ ל : ניין, שמחה איז גערעכט: פריִער באַדאַרף מען קלײַבן גבאים, טשלענעס.

ב ח ו ר י ם : טשלענעס, טשלענעס!

א ה ר צ ע : מי ומי הטשלענעס?

ב נ צ ע : ווער זײַנען די טשלענעס ווער?

ר א ב י נ ע ר : טשלענעס וועלן זיך געפינען. ניט דאָס איז דער עיקר. איך האָב געוואָלט פריִער איבערלייענען אײַך דעם דאָקלאַד...

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : ווידער „דאָקלאַד"? ער האָט דאָס צו טאָן מיטן דאָקלאַד!

א ב ר ה מ ל : אבער שלאָגט ניט איבער! ס'איז דיר נאָר א קאָ־מעדיע און געגנוג!

ב ח ו ר י ם : (אַלע). לאָזט ריידן דעם ראבינער א וואָרט. וואָס טוט זיך דאָ?

ר א ב י נ ע ר : איך וואָלט געזאָגט אזוי. קודם כל, אזוי ווי מיר זײַנען אַלע דאָ, וואָלט געווען א יושר, אז...

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : דברים בטלים!

ר א ב י נ ע ר : (קוקט אָף דער ראבינערשע, בשעת יענע גרייט צום טיש, שטעלט בראָנפן מיט פּאַרבײַסן). א רײַנער אומגליק! מע לאָזט ניט אויסריידן קיין וואָרט! אָף ריידן איז איטלעכער א בעלן, נאָר הערן וויל קיינער ניט... איז דאָס ניט קיין קאָמעדיע? זאָג שוין דו אַליין, נשמה מײַנע!

ר א ב י נ ע ר ש ע : (קנייטשט מיט די פּלייצעס). א רײַנע קאָ־מעדיע!

ש מ ח ה : (קריכט אפן טיש). מיר האָבן דאָ א גבאי, א נאָמן, א קאָנטאָטשיי מיט טשלענעס. וואָס באַדאַרף מען נאָך?

אהרצע: מי ומי?

בנצע: ווער איז, ווער?

אברהמל: (אויך אפן טיש). שמחה, ברוך־הערש און דער ראבינער זיינען די גבאים, און...

אהרצע: נו, און וויטער?

בנצע: און וויטער וואס?

אברהמל: היינט א נאמן... צוויי נאמנים...

שמחה: טאקע אהרצע מיט בנצען? נו, און אברהמל?

ברוד־הערש: (שלעפט אפ שמחהן מיט דער האנט). אז ס'איז יא אזוי, איז איינער א נאמן, דער אנדערער א רואה־חשבון.

שמחה: (רייסט זיך אויס פון ברוך־הערשס הענט). ניין, צוויי נאמנים און איין רואה־חשבון, אדער איין נאמן און צוויי רואה־חשבונס: אברהמל דער נאמן און אהרצע מיט בנצען די רואה־חשבונס.

בחורים: (שטייען אויף). נו? נו?

ראבינער: און די בחורים?

ברוד־הערש: יונגע צאפעקלעך.

אהרצע: די בחורים וועלן זיין די טשלענעס.

בנצע: טשלענעס! טשלענעס!

שמחה: האבן מיר, הייסט דאס, דריי גבאים, צוויי נאמנים, איך מיין איין נאמן מיט צוויי רואה־חשבונס...

ראבינער: ששא! וואס־זשע ווערט דערפון? וואס ווערט פון די גבאים מיט די נאמנים מיט די רואה־חשבונס?...

אברהמל: (אפן טיש ארויף). און זעקס טשלענעס.

אהרצע: ניין, זיבן טשלענעס; זיבן בחורים — זיבן טשלענעס.

בנצע: זיבן! זיבן!

ברוד־הערש: (נעמט זיך צום פלעשל מיטן גלעזל). הייסט דאס, אין א גוטער שעה? מעג מען שוין טרינקען לחיים, הא?

שמחה: ניין, האט צייט, כאפט זיך נים! מע באדארף דאס אלץ פארשרייבן אף פאפיר, אין א בוך ארייַנשרייבן.

ראבינער: וואס פארשרייבן? מע באדארף דאך פריער עפעס אפקלערן וואס צו טאן! נים גלאט הולאם־אף־דער־קאראבקע — גבאים, טשלענעס...

שמחה: אט דאס זאג איך דאך, אז מע באדארף דאס אלצדינג ארייַנשרייבן אין א בוך אריין. מיט וואס איז אונדזער חברה ערגער פון אלע חברות?

אברהמל: נו, מאכט מען א פנקס. א טייַערע מציאה א פנקס מאכן?

אהרצע: מי ומי המאכערס?

בנצע: ווער מאכט דעם פנקס ווער?

שמחה: דערויף זיינען דאך די בחורים באשאפן.

אהרצע: חברה בחורים, וואָס שווײַגט איר?
בנצע: וואָס שווײַגט איר וואָס?
מאטל: (צו יענקלען). נו?
יענקל: (צו יוסלען). נו?
יוסל: (צו הערשלען). נו?
הערשל: (צו בערלען). נו?
בערל: (צו אַנשלען). נו?
אנשל: (צו איצלען). נו?
איצל: (האַלט דעם „המגיד" און איז שטאַרק פאַרטיפט אין די מחשבות). המ... המ... אאא... (צײלט אויף די פינגער).
בחורים: (אַלע צו איצלען). וואָס האָסטו זיך אַזוי פאַר־טראַכט, איצל? אַ שווערע זאַדאַטשע פאַר דיר? וואָס קלערט דיר אַ פּנקס מאַכן? עס איז בײַ דיר דאָס ערשטע מאָל, וואָס?
איצל: (אַלץ פאַרטיפט). ניין, ווײס איך... איך קלער אַלץ דעם פּרט... וואָס פאַר אַ פּסוק מע זאָל צוטראַכטן, סע זאָל זײַן ווי געוווּנטשן.
אברהמל: נו, מילא בקיצור, דאָס איז שוין אַ שפּעטערדיקע דאגה! איר מאַכט נאָר אַ פּנקס, סע זאָל זײַן ווי עס געהער צו זײַן, אונ־דזער חברה זאָל ניט פאַרשעמט ווערן קעגן אַנדערע חברות.
אהרצע: ווי־אַזוי־זשע וועט הייסן אונדזער חברה? מע באַ־דאַרף דאָך איר געבן אַ נאָמען? צי ניין?
בנצע: אַ חברה באַדאַרף דאָך האָבן אַ נאָמען אַ חברה.
ראבינער: וואָס ווערט דערפון — יאָ אַ נאָמען, ניט אַ נאָ־מען? דער עיקר איז דאָך, אַז...
אברהמל: ע, זאָגט דאָס ניט, ראַבינער! יעדע זאַך מוז האָבן אַ באַזונדערן נאָמען.
ברוד־הערש: שטותערײַ.
שמחה: בײַ אײַך איז אַלץ שטותערײַ.
ברוד־הערש: (האַלט זיך באַם פּלעצל). אַ נאָמען זוכט איר? חברות האָבן מיר שוין גענוג, דאַכט זיך. (צײלט אויף די פינגער). חברה משניות, חברה תהלים, חברה מלביש־ערומים, סומך־נופלים, רופא־חולים, מתיר־אסורים... טאָמער וואָלט דאָס געהייסן „חברה נאַראַנים"? האַ?
אברהמל: בײַ אײַך איז אַלץ ווערטלעך.
ראבינער: (שטעלט זיך אויף). הערט־זשע אויס, וואָס איך וועל אײַך זאָגן.
שמחה: (קריכט אויפן טיש). ניין, הערט בעסער, וואָס איך וועל אײַך זאָגן!
ברוד־הערש: (שלעפּט אים פאַר דער האָנט). וואָס טויג מיר דאָס זאָגן, וואָס דו וועסט זאָגן?

א ב ר ה מ ל : (קריכט אפן טיש). לאזט אויסריידן א ווארט יע־נעם אויך אמאל! ס'איז דיר נאר א קאמעדיע מיט א ייִדן!

ר א ב י נ ע ר : איך פארשטיי גארניט, וואס שפארט מען זיך דא? דאס קינד איז נאך גאר ניט געבוירן געווארן, און איר טראכט שוין מכות א נאמען!

ב ר ו ך ־ ה ע ר ש : איר פאלגט מיך! מע דארף דעם נאמען אפ־סים סאט כפרות! אבי א חברה — וואס טויג דער נאמען? לאמיר בע־סער נעמען צו קאפלעך. זיך אנגעשריגן, ס'איז אזש טרוקן אין האלדז געווארן. לחיים, ייִדן! יונגעלייט, לחיים! לחיים! (טרינקט).

א ל ע : לחיים, לחיים טובים ולשלום! (מע טרינקט, מע פאר־בייסט. אלע שרייען, פילדערן, אריינפארנדיק איינער צום אנדערן אין די רייד אריין. דער ראבינער וויל עפעס אויסריידן זייער א נייטיקע זאך, נאר מע לאזט אים ניט. ברוך־הערש פארבייסט. די יונגעלייט האלטן זיך איינס דאס אנדערע צו די מיילער. די בחורים אמפערן זיך צווישן זיך. איצל לייענט דעם „המגיד", און ברוך־הערש קוקט אף אים פון דער־ווייטנס און לאכט, ווי איינער רעדט: „קוק אים אן, דעם שיינעם פנים, מיט דעם בלאט!"... מע רעדט, מע לאכט, מע שפארט זיך, אלץ שרייענ־דיק און פילדערנדיק, צוקלערנדיק א נאמען דער חברה, ביז מע צעגייט זיך. — דער ראבינער מיט דער ראבינערשע בלייבן אליין).

ר א ב י נ ע ר ש ע : נו? מיט וואס איז מען זיך צעגאנגען?

ר א ב י נ ע ר : מיט וואס? מיט גארניט.

ר א ב י נ ע ר ש ע : וואס הייסט, מיט גארניט? נאך אלע גע־שרייען?

ר א ב י נ ע ר : לעת־עתה האט מען אויסגעקליבן גבאים, נאמנים און טשלענעס.

ר א ב י נ ע ר ש ע : נו, און ווייטער וואס?

ר א ב י נ ע ר : און ווייטער גא...(טוט אויס די ברילן און רייבט זיך די אויגן). און ווייטער... לעת־עתה גארניט.

ר א ב י נ ע ר ש ע : לעת־עתה גארניט? (כאפט זיך מיט ביידע הענט בא די זייטן און ווערט שיר ניט צעגאנגען פאר געלעכטער). כא־כא־כא! ס'איז נאר א באשרייבונג מיט אייערע אסיפות און נענונג! כא־כא־כא! א קאמעדיע, א ריינע קאמעדיע!!!

פ א ר ה א נ ג.

געשריבן אין יאר 1889.

אַלע ווערק

פֿון

שלום עליכם

עזבון שמואל גילמן
אשדוד

איקוף פֿאַרלאַג
בוענאָס־איירעס

1957

OBRAS COMPLETAS DE

SCHOLEM ALEIJEM

TOMO XIII

IMPRESO EN LA ARGENTINA
PRINTED IN ARGENTINE
EDITORIAL "ICUF"
BUENOS AIRES, 1957

Queda hecho el depósito que marca la ley.

Copyright by the
Estate of Olga Rabinowitz
New York

אַלע ווערק

פון

שלום עליכם

*

באַנד XIII

ע ר ש ט ב ו ך
דראַמאַטישע שריפטן

צ ו ו י י ט ב ו ך
ק אָ מ ע ד י ע ס